

1. Bölselelettudomány.

HUSZTI JÓZSEF: *Tehetségkiválasztás a katolikus kultúrpolitikában.* Magyar Kultúra, XXII. évf. 401—408. l.

Alapos hozzászólás a mai Európa egyik égető kérdéséhez, az állástalan diplomások problémájához. Az értelmiségi túlprodukciónak háttérében a tanulmány szerint a hamis értelemben vett kultúrdemokráciának szellemenye lappang, amely a félművelt társadalmi rétegekből sok értéktelen elemet állított be a középosztályba. Lényegében azonban nem a műveltség haladásáról van itt szó, hanem csupán a bizonyítványok mennyiségének túlszaporodásáról, amely egyben a diplomák fokozatos elértékellenedését is jelenti. A tanulmány rendkívül fontos szerepet szán a középiskolának a válságos helyzet megoldására: csak a szigorú kiválasztás, az iskolába járók gondos és felelősségteljes minőségi megrostálása, a karitatív szempontoknak az osztályozásból való kiküszöbölése segíthet hozzá a probléma rendezéséhez. Ez a megoldás állna összhangban az Egyház idevonatkozó elveivel és gyakorlatával, mely megköveteli, hogy mindenki a maga tehetségének megfelelő munkakörbe kerüljön.

S. I.

JÁNOSI JÓZSEF S. J.: *A szellem.* A szellemi lét főbb jelenségei és metafizikája. Bp., 1935. Pázmány Péter Irodalmi Társaság kiadása. 254. l.

Ez az értékes filozófiai munka a bölseletnek egy hosszú időn át elhanyagolt munkakörében, a lételmélet és fenomenológia területén mozog. A jeles fiatal magyar filo-

zófus báró Brandenstein Béla s a nagynevű berlini egyetemi tanár, Nicolai Hartmann, eredményeire támaszkodva helyezi el a szellemet a létezők fokozati skáláján, a szellemi létfok általános jellemzését adja, végül pedig a szellem létezési módjával foglalkozik. (Egyéni és közösségi szellem). Rendkívül higgadtsággal méri le a bölseleti kutatások évezredes multjának idevonatkozó megállapításait s e kritikán át építi ki a maga szellemfilozófiáját. Bölseleti gondolkodásának tengelyében a keresztény philosophia perennis áll, a mély hagyományok azonban nem csökkentik a szerző fogékonyságát a profán bölselet értékesnek minősítendő eredményeivel szemben, sőt egész gondolkodásának szilárd bázisául szolgálnak.

S. I.

BOGNÁR CECIL: *Pszichológia.* Bp. 1936. Szent István Társulat kiadása. 336 l.

A tudós szerző a legújabb eredmények ismeretanyagának és rendszerének felhasználásával a lélektan tudományának teljes képét adja. Általános kérdések után foglalkozik a lelki jelenségekkel (megismerés, érzélem, törekvés), majd a lelki élet egységével, a személyiséggel (karakter), a pszichológia egyes ágaival (patopszichológia és lelki betegségek, a kollektív lélek pszichológiája, differenciális pszichológia, fejlődépszichológia, parapszichológia), a pszichológia történetével és főbb irányjaival (ókori görög filozófia, ókeresztény kor, középkori skolasztikus filozófia, az új-kor természettudományi és szellemtudományi filozófiája). Az anyag beosztása és elrendezése nem tér el a hagyományos mód-

szerektől, csupán az alapfogalmak tárgyalásában és az ott megállapított kategóriáknak a lelki életre való alkalmazásában ad újításokat a szerző. A munka célja különben a lelki élet jelenségeiről összefüggő képet adni és ezáltal megszerezni az élettel való kapcsolatot. Ezt szolgálják a laboratóriumi munkák is. Világosan, érthetően megírt munka, áttekinthetőségét könnyüvé teszi pontos tartalomjegyzéke is. A könyv bibliográfiája pedig kitűnő tájékoztatást nyújt a pszichológia területén.

I. E.

KORNIS GYULA: *Apponyi világ-nézete*. Bp., 1935. Franklin Társulat.

A kiváló magyar államférfi világszemléletének rendkívül alapos elemzése, „aki az emberi élet és kultúra legmagasabb csúcsait elérte, ahová ember egyáltalán eljuthatott”. Különösen kiemeli Apponyi világnézetének szintetikus jellegét, amelyben összhanggá lesz a kor minden belső ellenmondása: a humanizmus és a hazaszeretet, a konzervativizmus és szabadelvűség stb. Az élet gyakorlati kérdéseit, a politikai problémákat is mindig egyetemes távlatokban és emelkedett filozófiai és vallási szempontból tekinti s az a nézete, hogy az emberi élet súlyos kérdéseit az Istentől való elszakadás ténye alapvetően magyarázza. Az idealizmus derűje vonja be fényével egész gondolkodását, amely szerint „a világegésznek végső értelme az istenség és az isteni világterv, amelyben tere van az emberek szabad tevékenységének”. A keresztény erkölestan színezi Apponyi szociális felfogását, társadalomszemléletét is. Egész élete az ideálok magaslatán és az ideálok szolgálatában folyik s ez magyarázza meg, hogy álláspontja az átlagember számára sokszor érthetetlen s nem mérhető a hétköznapi mértékeivel.

S. I.

2. Irodalomtudomány.

ELŐD GÉZA: *Zilahy Károly, a hatvanas évek irodalmi ellenzékének vezére*. Pécs, 1935. 188. l.

Irodalomtörténetírásunk az utóbbi évek folyamán mind nagyobb figyelemmel fordul az ellenzéki irodalmi mozgalmak évszázados története felé, amelynek eredményei éppen korunkban érlelődtek meg. Zilahy Károly, az önkényuralom költője, aki verseivel, novelláival, útirajzaival, Petőfiről készített életrajzával, kritikáival és tanulmányaival vette ki részét a kor mozgalmából, Előd Géza érdekes tanulmánya szerint a zsurnaliszta író típusa, „az első magyar literátor, akinek számára az újságírás már hivatás”. Vajda János nemzedékéhez tartozott, Arany és Petőfi követőivel filozófikus hajlama, mélyebb műveltsége és Széchenyi eszméin csüngő politikai felfogása által kerül szembe. A mi szempontunkból különösen figyelemreméltó, hogy a transzilvanizmus gondolatának egyik első képviselője volt, aki állandó figyelemmel kísérte a román szellemi élet mozgalmait s a nemzetiségek fokozottabb szellemi gondozása mellett emelt szót.

S. I.

BARTHA DÉNES: *A VIII. század magyar dallamai*. M. Tud. Akadémia kiadása, 1935. 303 l.

Mint a szerző az alcímben mondja: a magyar kolégiumok diák-melodióriumából az énekelt verseket és mindegyik hangjegyzését mutatja be gondos összeválogatásban. Különösen az ismeretlenebb anyagot, 215 éneket dolgozza fel, a legkülönbözőbb kéziratok, vagy nyomtatott változatokra utalással. Közel 70 oldal fejtegetés és szótagszám, sorvégződés, valamint ambitus (hangterjedelem) szerinti táblázatos összeállítás közé esik ez a nagyszerű filológiai mű, amely a dallamszerkezet, szövegváltozatok bonyolult világában biztos kézzel irányít. Az Ethno-